

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström
Valtioneuvosto

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) ohjausryhmän kokous 8.12.2016

Kuntaliiton kannanotto TYP-toimintamallin organisointiin v. 2019

TYP-toimiva malli

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) on yhteistoimintamalli, jossa kunta, TE-toimisto ja Kela yhdessä arvioivat työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat työllistymisen edistämiseksi tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet sekä vastaavat työllistymisen etenemisestä ja seurannasta.

TYP-toiminnan lähtökohtana on aina työllistyminen sekä monialaisen yhteispalvelun tarpeen poistuminen asiakkaan valmiuksien parantamisen keinoin. Tavoitteena on työnhakijoiden henkilökohtainen kohtaaminen, palvelutarpeen selvitys, osaamisen kartoitus ja sen päivittäminen. Tavoitteeseen päästään rakentamalla kokonaisvaltainen palveluprosessi (saumattomat polut työllisyyteen), johon kytketään aina tarvittaessa kuntien tarjoamat työllisyyttä edistävät palvelut ja tuki, Kelan palvelut, TE-palvelut sekä muiden palvelun tuottajien tarjoamat palvelut (oppilaitokset, kolmas sektori, yritykset).

Työttömyyden pitkittyessä (6 kuukauden työttömyyden jälkeen) tulee työnhakijan yksilöllinen tilanne ja mahdollinen palvelutarve tunnistaa. Tarvitaan vahva ohjausyksikkö, joka ohjaa ja yhteensovittaa eri toimijoiden tarjoamia palveluja palvelukokonaisuuksiksi. Ohjaus- ja koordinaointitehtävään sopii hyvin työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP), jolla on jo paljon kokemusta ja osaamista monialaisesta toiminnasta, räätälöityjen saumattomien polkujen rakentamisesta sekä työnantajayhteistyöstä.

TYP -toiminta on ollut käytössä jo yli kymmenen vuotta ja se muuttui lakisääteiseksi vuonna 2015. Tällöin kunnat saivat tehtäväkseen TYP-johtajuuden. Kunnat ovat pitäneet tehtävää tärkeänä, kehittäneet ja resursoineet sitä merkittävästi (Liite). Kunnilla on TYP-johtajuuteen ja erilaisten palveluiden yhteensovittamiseen tarvittavaa uutta osaamista, ammattitaitoista henkilöstöä, toimitiloja ja välineitä. TYP-verkostoja on tällä hetkellä 33.

TYP-toiminta on tuloksellista ja kustannustehokasta

Tänä päivänä odotukset tarjottaville palveluille ovat aiempaa korkeammat niin laadun kuin vaikuttavuuden osalta, niin asiakkaan kuin yhteiskunnankin osalta. TYP-toiminnassa eri toimijoilla on yhteinen intressi ja riippuvuus. Tämän seurauksena on tarve mukauttaa toimintoja niin, että ne muodostavat vaikuttavuudeltaan ja kustannustehokkuudeltaan mahdollisimman tarkoituksenmukaisen ja toimivan kokonaisuuden.

TYP -toiminnan piirissä kunnan, TE-palvelujen ja Kelan työntekijät tekevät yhdessä työtä yhteisten asiakkaidensa parhaaksi. Johtajuuden selkeyttämisellä ja hyvällä henkilötason yhteistyöllä on kyetty häivyttämään organisaatioiden rajapinnat asiakkaille näkymättömäksi. Johtajuutta haastaa kuitenkin tällä hetkellä se, että TYPPI-järjestelmästä saatava tieto on rajallista. TYP-johtaja ei saa URA-järjestelmästä tietoja itsenäisesti, eikä voi tehdä tarkempia asiakkuusanalyyskejä palveluiden suunnittelua ja ohjausta ajatellen, joten hän ei voi myöskään seurata esimerkiksi jonossa olevien tilannetta.

Pitkittyneen työttömyyden synnyttämien ongelmien monimutkaistumisen ehkäiseminen edellyttää johtajuutta ja työntekijöiltä asiantuntemusta, joka ei välttämättä sijoitu perinteisesti heidän alakohtaisen asiantuntemuksensa alueille. Ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan ajattelu- ja toimintatapojen siirtämistä kokonaisuuden hallinnan suuntaan pirstaleisen ajattelun ja toiminnan sijaan.

Palvelujärjestelmä on nykyisin monelta osin vaikeaselkoinen ja hajanainen erityisesti asiakkaan näkökulmasta. Ammattilaisen näkökulmasta on hyvin haastavaa ohjata asiakas tarpeen mukaisten palvelujen piiriin. Myös asiakkaan on lähes mahdotonta itse hakeutua hänelle parhaiten sopivien palveluiden piiriin. Sosiaalipalvelut, terveyspalvelut, koulutuspalvelut, elinkeinopalvelut, Kelan palvelut ja työllisyyspalvelut uhkaavat siiloutua entisestään, jollei niitä kyetä paikallistasolla punomaan yhteen.

Pirstaleisessa järjestelmässä työllisyyttä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarjoamien ohjaus- ja koordinoitupalveluiden tarve korostuu etenkin, jos peruspalvelujärjestelmä pirstaloituu entisestään.

Kokonaisuuden hallinta edellyttää toiminnan koordinoitua, johon liittyy myös tarkoituksenmukaisten palvelujen tarjonta ja niiden tarvittava kilpailuttaminen.

Jos kaikki tuleva rakennetaan markkinaehtoisen toiminnan varaan, tulee se vaatimaan moniammatillista palvelua tarvitsevilta asiakkailta poikkeuksellista omatoimisuutta ja aktiivisuutta. Riskinä on, että sen myötä osa työikäisistä jää pysyvästi työmarkkinoiden ulkopuolelle.

TYP-yhteispalvelulla tulee olla mandaatti järjestää, hankkia ja osoittaa asiakkaita eri toimijatahojen rahoittamiin, järjestämiin ja tuottamiin palveluihin. Erilaisia kumppanuuksia vaikeimmin työllistyvien henkilöiden työllistymismahdollisuuksien edistämiseksi tarvitaan, mutta ne eivät voi rakentua ensisijaisesti markkinaehtoisten toimijoiden, vaan yhteisten ja kaikkia osapuolia hyödyttävien tavoitteiden varaan.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen merkitys vaikeammin työllistyvien palvelukokonaisuudessa on suuri, mutta vielä suurempi merkitys on sillä, että erilaisten kuntoutus- ja tukipalvelujen jälkeen työllisyyspolulla edetään kohti avoimia työmarkkinoita. Työllisyyden kuntakokeilun vaikeammin työllistyville asiakkailta sosiaali- ja terveyspalveluiden tarve oli alle 25 % kaikesta muusta tarjotusta. On erheellistä väittää, että vaikeammin työllistyvät tarvitsevat pääosin sosiaali- ja terveyspalveluita ja että tuleva maakuntauudistus veisi tämän vuoksi pohjan pois TYP-toiminnalta.

Työllisyyden edistäminen linkittyy mm. elinkeino-, koulutus-, talous- ja sosiaalipolitiikkaan. Eri sektoreilla tulee olla työllisyyden edistämisestä yhteinen visio, jonka tulee tukea yhteisiä päämääriä. Kun työllisyydenhoitoon yhdistetään yritys- ja elinkeinopalvelut, joilla luodaan uusia työpaikkoja ja työllisyyttä, on työttömille tarjolla entistä toimivampi kokonaisuus. Kunnat pitävätkin työllisyyttä yhtenä seutujen elinvoiman tärkeimmistä avaintekijöistä. Yhteistyön kautta päällekkäinen työ vähenee ja toiminnan kustannustehokkuus paranee.

Vaikuttavuutta saadaan TYP-palvelun tehokkaalla yhden luukun mallilla, joka tarjoaa joustavampia ja asiakaslähtöisempiä palveluita. Eryteisesti pidempään työmarkkinoilta poissaolleet työnhakijat hyötyvät henkilökohtaisesta, kasvotusten tapahtuvasta palvelusta. Myös työnantajat haluavat usein henkilökohtaista palvelua, ohjausta ja työnhakijoiden esittelyä. Kohtaantongelmissa kunta on paras toimija ja työn sekä työntekijän välittäjä. Kunnilla on myös maakuntaa paremmat edellytykset omien verkostojensa kautta kehittää koulutusyhteistyötä sosiaali-, terveys- ja TE-palvelujen rinnalla.

Työllistämistulokset paranevat, kun vastuut ovat selkeät ja TYP voi tehdä tiiviimpää yhteistyötä ja vahvistaa alueelleen sopivia ratkaisuja yhdessä paikallisten ja seudullisten toimijoiden, erityisesti yritysten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

TYP-lakia päivitettävä uudistusten myötä

Vuonna 2019 toteutuvaksi kaavailtujen uudistusten jälkeen kunnan rooli alueen elinvoiman, yrittäjyyden ja työllisyyden edistäjänä ja verkostojen solmukohtana vahvistuu ja luo myös uudistuksien rajapinnoilla toimivalle TYP-mallille uusia mahdollisuuksia toiminnan edelleen kehittämiseksi.

Uudessa tilanteessa TYP-lakia tulee päivittää sekä laajentuneiden tehtävien osalta, että myös sen osalta, kun sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä TE-palvelujen on esitetty siirrettäväksi maakuntien järjestämismvastuun piiriin.

TYP-johtajuus tulee säilyä kunnilla eikä sitä tule siirtää maakunnalle. Kunnat voivat niin halutessaan luonnollisesti järjestää alueensa TYP-toiminnan myös maakunta tasolla.

TYP-lakia tulee päivittää vuoden 2019 alusta voimaan kaavailtujen uudistusten myötä maakunnille siirtyvien TE-toimistojen palvelujen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta. Kuntien tarjoamat muut työllisyyttä edistävät palvelut sekä Kelan tarjoamat palvelut ovat jatkossakin merkittävä osa kokonaisuutta.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että asiakaslähtöistä TYP-toimintamallia kehitetään ja vahvistetaan entisestään tulevien uudistusten rinnalla.

SUOMEN KUNTALIITTO

Timo Reina
varatoimitusjohtaja

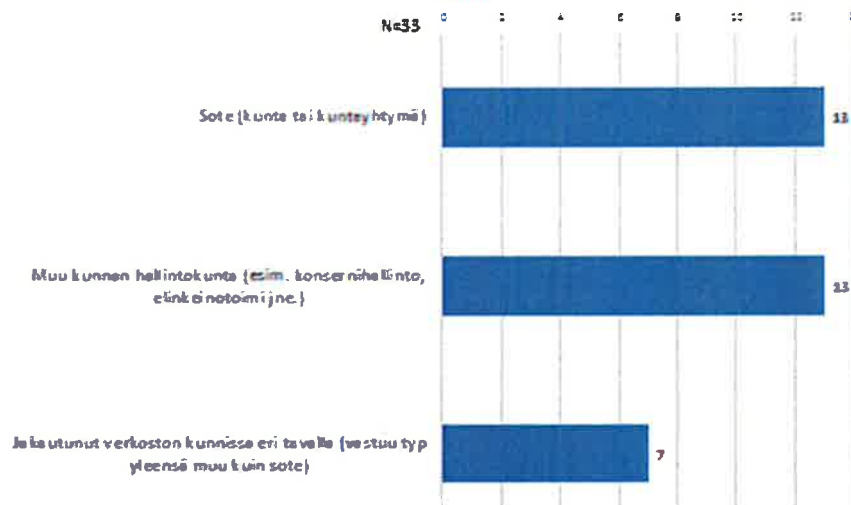
Reijo Vuorento
apulaisjohtaja

- Liite TYP-verkoston hallinnointi ja henkilötyövuodet
- Jakelu perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula
kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen
sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
puolustusministeri Jussi Niinistö
sisäministeri Paula Risikko
opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen
- Osastopäällikkö, ylijohdaja Tuija Oivo, TEM
Hallitusneuvos, ryhmäpäällikkö Päivi Pihlajisto, TEM
Osastopäällikkö, ylijohdaja Veli-Mikko Niemi, STM
Johtaja Kari Ilmonen, STM
Osaamiskeskuksen päällikkö Mikko Toivanen, Kela
Johtaja Tarja Myllärinen, Kuntaliitto
Erityisasiantuntija Hanna Liski-Wallentowitz, TEM (siht.)
- Tiedoksi Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäsenet

Liite

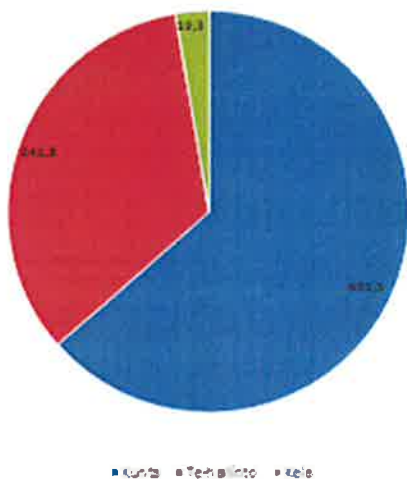
TYP-verkoston hallinnointi ja henkilötyövuodet

Mikä hallintokunta vastaa TYP-verkosto toiminnasta/minkä hallintokunnan alaisuuteen TYP-verkosto on hallinnollisesti sijoitettu

HUOM! Kaksi soten vastuulla olevista verkostoista siirtyy 1.1.2017 elinkeino-elinvoimapalveluihin!

TYP-verkostoissa henkilötyövuosia yhteensä/organisaatio

TYP-verkostoissa (33) henkilötyövuosia yhteensä/organisaatio

Organisaatio	Kunta (n=29)	Te-hallinto (n=29)	Kela (n=30)	Yhteensä
Htv	455,5	241,5	19,3	716,7
%	64%	34%	3%	

Kaikkia 33 TYP:stä ei ole saatu henkilötyövuosia. Vastausten lukumäärä on merkitty organisaation perään.